

ВІДГУК

офіційного опонента доктора психологічних наук, професора
ОСЬОДЛА Василя Ілліча

на дисертацію ШАМРУКА Олега Павловича «Психологічні особливості формування організованості у майбутніх співробітників державної пенітенціарної служби України», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Актуальність дослідження полягає у проблемі удосконалення державної політики у сфері діяльності правоохоронних органів, орієнтації на забезпечення прав громадян та дотримання вимог міжнародних стандартів і прав людини.

Ця обставина вимагає більш глибокого аналізу наукових підходів до проблеми підготовки висококваліфікованих, високоморальних і психологічно підготовлених фахівців у сфері державної пенітенціарної служби України. Робота працівників кримінально-виконавчої служби багатокomпонентна за своєю структурою й пов'язана з реальним ризиком для життя, виконується у специфічних умовах.

Все вище зазначене, а також посилення вимог до рівня психологічної підготовленості зазначених фахівців до професійної діяльності, констатовані дисертантом як наявні суперечності й недостатня теоретична розробленість з цієї проблеми, лягли в основу дисертаційного дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження є логічно узгодженими. Методологічною основою роботи стали принципи системності, цілісності, єдності та взаємодетермінованості зовнішнього і внутрішнього в системогенезі психічної діяльності та розвитку.

Визначені дисертантом *теоретичні та методичні засади* дослідження, а також використані методи дослідження забезпечили підґрунтя для виконання поставлених задач і відповідно досягнення визначеної мети.

Аналіз змісту дисертаційної роботи засвідчив наступне.

У *першому розділі* «Теоретичні засади дослідження організованості особистості» автором досліджено сутність феномену організованості к системної властивості особистості, здійснено аналіз наукової достатньо ретельний аналіз літератури з порушеної проблематики. Окремого

теоретичного дослідження зазнали питання нормативно-службової діяльності фахівця пенітенціарної служби.

Автором зроблено спробу переосмислити й доповнити семантичне значення таких слів як «організація», «організатор», «організованість» тощо у родовому початку цих термінів й прийти до висновку, що організованість доцільно розглядати у контексті відповідної моделі та організаторських здібностей.

З'ясовуючи сутність феномену організованості та її структури, дисертант розкриває організованість в межах різних підходів (аналітичний, суб'єктно-діяльнісний, системний, цілісно-функціональний) й логічно приходять до висновку, про те, що для сучасного розуміння сутності й організованості властивий багатомірно-функціональний підхід. Як і будь-яка психічна властивість, організованість має свою психологічну структуру і динаміку розвитку, яка значною мірою залежить від умов засвоєння соціального досвіду.

Таким чином, здійснений теоретичний аналіз предмета дослідження дав змогу здобувачу визначити компоненти та показники організованості майбутнього офіцера пенітенціарної служби, які конкретизовані у відповідній психологічній моделі, що зумовило у подальшому її емпіричну верифікацію.

У другому розділі «Емпіричне дослідження психологічних особливостей формування організованості майбутнього офіцера пенітенціарної служби» автором розкрито процедуру досягнення мети та вирішення завдань дисертаційної роботи.

У розділі розкрито динаміку досліджуваного процесу, що організаційно містив чотири етапи й тривав близько п'яти років.

Відповідно до психологічної структури організованості співробітників пенітенціарної служби, яка складається з когнітивного, мотиваційного, регуляторного, рефлексивно-оцінного та результативного компонентів, здійснено оцінку усіх її складових. Така оцінка створила передумови для подальшого уточнення особливостей сформованості організованості у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби.

Для з'ясування емпіричних індикаторів організованості, дисертант послідовно здійснює низку діагностичних процедур, які передбачають дослідження сформованості усіх компонентів організованості та визначення її інтегрального показника, експертне опитування фахівців для уточнення переліку якостей які складають інваріантне ядро організованості та визначає рівень розвитку індивідуально-особистісних характеристик.

В результаті емпіричного дослідження визначено значущість відмінностей задекларованих автором компонентів організованості, що дало змогу встановити якісні відмінності між ними. Подальший аналіз отриманих емпіричних даних дав змогу дисертанту встановити якісні відмінності у сформованості організованості досліджуваних залежно від етапу професійної підготовки. Так, аналіз отриманих результатів показав, що у майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки відбувається суттєва трансформація

показників когнітивного, мотиваційного та регуляторного компонентів організованості. Крім того, виявлено відповідний взаємовплив та взаємозв'язок організованості з особистісними характеристиками досліджуваних. Відтак, знайшла своє підтвердження висунута дисертантом гіпотеза про організованість як системну властивість особистості й можливість цілеспрямовано впливу на розвиток організованості через зміну будь-якого її компоненту.

Таким чином, наведені результати проведеного дослідження у другому розділі дають підстави стверджувати про доцільність розроблення й використання психологічних засобів для розвитку організованості у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби, яка забезпечить підвищення якості професійної діяльності.

У третьому розділі «Програма формування організованості у майбутніх офіцерів» автором відображено систему формувальних заходів, метою яких є розвиток структурних компонентів організованості майбутніх офіцерів пенітенціарної служби України.

Дисертантом розглянуто організаційно-методичні аспекти реалізації запропонованої програми та проведено її емпіричну валідизацію. Автором доведено, що обґрунтована психологічна модель організованості є цілком адекватною теоретичною конструкцією між вихідними концептуальними положеннями, що визначали зміст та критерії організованості, та їх реалізацію у практичній площині засобом психологічного тренінгу.

Розроблений та апробований автором тренінг довів свою ефективність і дозволив констатувати, що розроблені рекомендації дозволяють використовувати тренінг як надійний засіб формування організованості фахівців пенітенціарної служби. Результати експерименту засвідчили про те, що формування організованості засобом тренінгу, сприятиме розвитку необхідних психологічних особливостей учасників тренінгу, підвищуватиме їхню професійну надійність й сприятиме особистісному зростанню.

У цілому здійснений аналіз змісту дисертації дозволяє стверджувати, що дослідник ґрунтовно орієнтується у порушеній проблемі організованості, ознайомлений із результатами відповідних наукових досліджень українських та зарубіжних науковців, має власну наукову позицію щодо вирішення задач дослідження.

Достовірність і новизна висновків сформульованих у дисертації, повнота їх викладу в опублікованих працях

Ознайомлення з дисертацією та публікаціями Шамрука О. П. засвідчує, що дисертант із належною глибиною і повнотою з'ясував та обґрунтував низку нових наукових положень. На наш погляд, особливе наукове значення мають висновки щодо: розроблення психологічної моделі організованості майбутніх офіцерів пенітенціарної служби, обґрунтування шляхів формування їхньої

організованості та визначення критеріїв і емпіричних індикаторів організованості відповідних фахівців.

Автором дослідження з високою належною вірогідністю обґрунтовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Дисертаційне дослідження побудоване на достатній джерельній базі (215 найменувань).

Основні результати дослідження опубліковано у 10 наукових роботах, у тому числі 4 статтях у наукових фахових виданнях, затверджених переліком МОН України; 1 статті у міжнародному науковому періодичному виданні; 5 статтях і тезах матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукові публікації за темою дослідження та автореферат із належною повнотою відображають зміст дисертації.

Зауваження до дисертаційного дослідження

Вивчення змісту дисертації Шамрука О. П., ознайомлення з авторефератом дисертації та опублікованими дисертантом працями, дають підстави для висловлення окремих зауважень:

1. Здійснюючи теоретичний аналіз предмету дослідження та обґрунтування психологічної моделі організованості, доцільно було б більш широко розкрити психологічні особливості служби майбутніх офіцерів в пенітенціарній системі.

2. Вважається за доцільне, зробити більш детальне тлумачення результатів проведення формувального експерименту у термінах якісних оцінок, що призвело б до кращого розуміння сутності досліджуваних психологічних характеристик організованості. Також, в ході проведення формувального експерименту, крім використаних методологічних інструментів, було б доречно розширити спектр психодіагностичних методик з питань вимірювання рівня відповідальності досліджуваних.

3. Викликає інтерес і можливість доповнення отриманих результатів з точки зору гендерного аналізу. Такий аспект роботи був би цікавим на фоні положення жінки в пенітенціарній системі та суспільстві загалом.

4. Видається доцільним, що при обґрунтуванні змісту програми формування організованості, її розгорнутий опис краще надавати у відповідних додатках.

5. Цікавим є висновок дисертанта про стійке позитивне ставлення досліджуваних до нормативно-службової діяльності протягом усього періоду професійної підготовки та його взаємозв'язок з іншими компонентами організованості. Однак, варто було б також розкрити тезу про необхідність досягнення певного оптимуму розвитку мотиваційного компоненту особистості, на основі чого можуть бути реалізовані ефективні рефлексивно-поведінкові паттерни особистісної самоорганізації.

Разом з тим зроблені нами зауваження не зменшують загальної наукової та практичної цінності дисертації.

ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження Шамрука Олега Павловича за темою «Психологічні особливості формування організованості у майбутніх співробітників державної пенітенціарної служби України», що представлено на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія, є актуальним, завершеним і самостійним дослідженням, в якому розв'язується вагома наукова задача, яка має важливе прикладне і наукове значення. Відповідає вимогам пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567.

Вищезазначене дає підстави вважати, що Шамрук Олег Павлович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

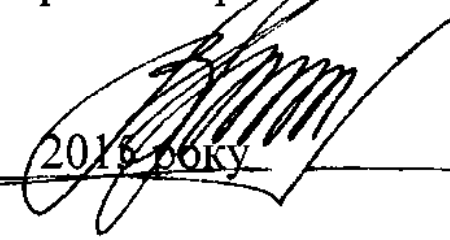
Офіційний опонент –

Начальник гуманітарного інституту
Національного університету оборони України імені Івана Черняховського,
доктор психологічних наук, професор

« 16 » чрудня 2015 року В. І. ОСЬОДЛО

Підпис Осьодла Василя Ілліча завіряю:

Начальник адміністративно-методичного управління
Національного університету оборони України імені Івана Черняховського

« » 2015 року Б. А. БІЛЯВСЬКИЙ

